

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Қурбонова Афзуна Азимбоевна “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминалогия; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ пешниҳод шудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯи он диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Диссертатсияи Қурбонова Афзуна Азимбоевна “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” таҳқиқоти илмии анҷомёфта ба ҳисоб рафта, аз ҷониби муаллиф ҳамчониба таҳқиқ гардида, ба яке аз мавзӯи мубрами илми ҳуқуқи ҷиноятӣ – ҷавобгарии ҷиноятӣ барои фиреби истеъмолкунандагон бахшида шуда, муҳтавои он ба ихтисоси 12.00.08. – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминалогия; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ мутобиқ мебошад.

Мубрам будани мавзӯи диссертатсия. Диссертатсияи номзодии Қурбонова Афзуна Азимбоевна дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ яке аз мавзӯи мубрам ба ҳисоб рафта, дорои хусусияти ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ мебошад. Мавзӯи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ дар ҷаҳони муосир, ки таҳдидҳои террористӣ, ҳамлаҳои киберӣ ва дигар шаклҳои таҳрибкорӣ барои амният ва суботи ҷомеа ҷолибҳои ҷиддие эҷод мекунанд, ниҳоят муҳим боқӣ мемонад. Мубрамияти мавзӯ бо як чанд омилҳои ҷиддӣ аз тарафи муаллиф дуруст асоснок ва исбот карда шудааст:

1) гурӯҳҳои муосири террористӣ ҳамчун воситаи расидан ба ҳадафҳои худ бештар ба амалҳои таҳрибкорӣ даст мезананд. Инҳо метавонанд тарқишҳо дар нақлиёт, ҳамла ба инфрасохтори муҳим, ҳамлаҳои киберӣ ба объектҳои стратегӣ ва дигар шаклҳои бошанд, ки боиси ноустувор сохтани амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти иқтисодиёт ва мудофия бошанд;

2) дар ҷаҳони рақамии имрӯза таҳрибкориҳои киберӣ торафт бештар маъмул мегардад. Ҳамлаҳо ба системаҳои компютерӣ, ҳакерӣ ба пойгоҳи додаҳо, ҷосусии киберӣ ва терроризми киберӣ метавонанд ба сохторҳои давлатӣ ва хусусӣ зарари ҷиддӣ расонанд;

3) Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҳалномаи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2006 то соли 2019 ташкилотҳои зерин террористӣ ва экстремистӣ доништа шуда, фаъолияти онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ карда шудааст, аз қабили: «Ал-Қоида», «Ҳаракати Туркистони шарқӣ», «Ҳизби Исломии Туркистон» (собиқ ҳаракати Исломии Узбекистон), «Ҳаракати Толибон», «Бародарони мусулмон», «Лашкари Тойиба», «Гурӯҳи исломӣ», «Ҷамъияти Исломии Покистон», «Ҷамоати таблиғ», ташкилоти динӣ-миссионерии «Созмони таблиғот» ва «Тоҷикистони озод», «Ҷамоати Ансоруллоҳ» (4 майи соли 2012), «Гурӯҳи 24» (9 октябри соли 2014), «Давлати исломӣ» (14 апрели 2014), «Ҷабҳат ан Нусра» (14 апрели 2014), «Ҳизби наҳзати исломии Тоҷикистон» (29 сентябри соли 2015), Паймони миллии Тоҷикистон (15 августи соли 2019) ва «Памир дейли нюз» («Pamir Daily News») ё «Памир нюз» («Pamir News») (14 июни соли 2023). Ҳолати мазкур аз он шаҳодат медиҳад, ки имконияти содирнамудани таҳрибкорӣ аз тарафи ин гуруҳҳо ва ташкилотҳо аз эҳтиомл дур нест. Бинобар ин коркарди илмӣ ҷинойти таҳрибкорӣ барои муқовимат бо он аҳамияти хосаро дорад.

4) Дар заминаи ташаннуҷҳои геополитикӣ, таҳрибкорӣ метавонад ҳамчун василаи баргузориҳои ҷангҳои гибридӣ ё бесубот кардани рақибон истифода шавад. Ин метавонад таҳрибкорӣ, амалиёти махсус ва дигар шаклҳои ҷанги пинҳониро дар бар гирад;

5) Муаллиф дуруст изҳори андеша намудааст, ки солҳои охир динамикаи таҳрибкорӣ рӯ ба афзоиш дорад ва дар баъзе ҳолатҳо он ҳамчун терроризм бандубаст карда мешавад, ки аз нигоҳи илми ҳуқуқи ҷинойтӣ баҳснок мебошад. Дар асоси маълумоти ВКД ҚТ, дар соли 2010 – 1, соли 2011 – 6, 2012 – 2, 2013-2015 – 1, 2016 – 4, 2017- 6, 2018 – 1 ҳолати содиршавии ҷинойти таҳрибкорӣ сабт гардидааст. Албатта маълумоти болозикр асоси воқеии содир шудани ҷинойти таҳрибкориро нишон

намедихад, ва дар амалия ин ҳолат бо ду омил вобаста аст: 1) ҳамчун терроризм ва 2) ҳамчун маҷмӯи идеалӣ бо терроризм бандубаст шудани таҳрибкорӣ. Сабаби чунин бандубаст дар монандии ин таркибҳо ва рақобати меъёрҳо байни моддаҳои 179 ва 309 КҶ ҚТ мебошад;

б) таҳрибкорӣ ҷинойте мебошад, ки бо пайдоиши давлат бавучуд омадааст. Дар аввал таҳрибкориро амалиёти ҷангие меномиданд, ки қувваҳои ночиз бо мақсади гумроҳ кардани душман, дур кардани диққат ва қувваҳои вай аз самти асосӣ гузаронида мешуданд. Дар замони осоишта бошад таҳрибкорӣ аз ҷониби гурӯҳҳои террористӣ фаъолона истифода мешавад, дар ҳоле ки онро метавон ҳамчун амалҳои гуногуни террористӣ ҳисоб кард.

Дар маҷмӯъ, аҳамияти мавзӯи ҷавобгарии ҷинойтӣ барои таҳрибкорӣ на танҳо бо ҷолишҳои кунунии амният, балки зарурати таҳияи стратегияҳои муассир барои пешгирӣ ва муқовимат бо шаклҳои нави таҳдидҳои, ки дар оянда метавонанд ба миён оянд, таъкид мешавад. Таҳқиқот инчунин таъсири таҳрибкориро ба иқтисодиёт, сиёсат ва дар маҷмӯъ давлат бомуваффақият муайян намуда, потенциали харобиовари онҳо ва зарурати тадбирҳои системавиро барои таъмини амният ва субот таъкид мекунад. Муносибати методологӣ ба рисола сазовори зикри алоҳида аст, зеро муаллиф ҳангоми навиштани рисола истифода васеъи усулҳо ва методикаи таҳқиқотро рӯи қор гирифтааст ва он ба ӯ имкон додааст, ки мавзӯро бозътимод ва ҳамаҷониба омӯзад. Маълумоти сифатӣ ва миқдорӣ бо ҳам алоқаманд таҳлил карда шудаанд, ки хулосаҳои ғанӣ ва онҳоро бозътимоднок кардааст. Инчунин бояд аз сатҳи баланди услуб ва забони академикии рисола сухан ронд, ки он барои доираи васеъи хонандагон, аз ҷумла мутахассисони соҳа, ки ба масъалаи таҳрибкорӣ таваҷҷуҳ доранд, равона гардидааст.

Ҳамин тавр, бояд қайд намуд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқоти диссертатсионии алоҳида дар самти “Ҷавобгарии ҷинойтӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷинойтии Ҷумҳурии Тоҷикистон” анҷом дода нашудааст ва ин рисолаи илмӣ мазкур бо навгониҳои худ ва тарзи таҳқиқот метавонад барои бандубасти ин ҷинойт дар амалияи аҳамияти хоса дошта бошад. Диссертатсияи мазкур ба бартараф намудани ин проблемаҳо дар илми ҳуқуқи ҷинойтӣ равона

гардидааст. Аз ин рӯ, аз нигоҳи илмӣ-назариявӣ таҳқиқоти диссертатсионии мазкур мубрам ба ҳисоб меравад.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Диссертатсияи Курбонова Афзуна Азимбоевна аввалин таҳқиқоти маҷмӯӣ дар самти “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” бо забони давлатӣ доир ба масъалаҳои назариявӣ ва амалии мавзӯи мазкур дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ мебошад.

Ба мақсади такмил додани қонуни ҷиноятии ҚТ, муаллиф мувофиқи мақсад медонад, ки ба меъёрҳои амалкунанда тағйиру иловаҳои илман асоснок ворид карда шаванд. Натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ, ки дар шакли тавсияҳо асоснок ва пешбарӣ шудаанд, метавонанд дар сурати пазиroy шуданашон мазмуни меъёрҳои амалкунандаи КҶ ҚТ-ро ғанӣ гардонид, татбиқи самараноки онҳоро дар амалия таъмин намоянд. Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод шудаанд ва барои мавзӯи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ аҳамияти муҳим доранд инҳо башумор мераванд:

Муаллиф дар концепсияи илмии худ пешниҳоди асоснок намудааст, ки дар таркиби таҳрибкорӣ криминализатсия намудани чунин ҳолатҳо зарур ва саривақтӣ мебошад: а) криминализатсия намудани шакли муосири содир намудани амалҳои таҳрибкорона ва бо ҳамин мақсад ба диспозитсияи м. 309 КҶ ҚТ ворид намудани ибораи «ҳамлаҳои киберӣ»; б) оқибатҳои амалҳои таҳрибкориро ба назар гирифта, ба диспозитсияи м. 309 КҶ ҚТ ворид намудани ибораи «ба куштори оммавии одамон, расонидани зарари ҷисмонӣ ё расонидани зарари дигар ба саломатии онҳо» зарур мебошад; в) криминализатсия намудани ва ба таркиби таҳрибкорӣ ворид намудани чунин шаклҳои содир намудани амалҳои таҳрибкорона ба монанди захролудшавии оммавӣ, паҳн намудани эпидемия, эпизоотия ё эпифитотихо (сах. 13-14 дис.);

Пешниҳоди дигаре, ки қобили қабул аст дар рисола дар шакли зерин омадааст: “Давлатҳои хориҷӣ, гуруҳҳои (ташкилотҳои) террористию экстремистӣ метавонанд таҳрибкориро бо мақсади суст кардани амнияти миллӣ ва заиф

гардонидани амнияти иқтисодии Тоҷикистон, пешбурди манфиатҳои сиёсӣ, ҳарбӣ, душманона, иқтисодӣ ва ғайраҳо истифода баранд ва он аксаран ба таври пинҳонӣ сурат мегирад. Таҳрибкорӣ дар ҷаҳони муосир метавонад аз ҳар гӯшаи ҷаҳон анҷом дода шавад. Истифодаи беамониати ТИК дар масъалаҳои амнияти иқтисодӣ ва иқтидори мудофиавӣ шаклҳои нави тарафи объективии таҳрибкориро ба вуҷуд меорад, яъне таҳрибқори кибернетикиро. Ин муқаррарот бояд аз категорияи гипотеза ба категорияи амалияи устувор гузарад. Корношоам кардани инфраструктураи ҳарбӣ, таҷҳизоти саноатӣ, системаҳои автоматики идоракунии барномаҳои компютерӣ ва дигар иншооти мудофиавӣ муҳимтарин вазифаҳост, ки дар натиҷаи таҳрибқории кибернетикӣ ҳал карда шудаанд. Барои ҳимояи ҳамҷонибаи ҳуқуқӣ-ҷиноятии манфиатҳои амнияти иқтисодӣ ва иқтидори мудофиавӣ аз ҳамлаи киберӣ, ки ба амнияти давлат таҷовуз мекунад, ҷиноят ҳисоб карда, ин амал ҳамчун ҷиноят – таҳрибкорӣ тасниф карда шавад”. (саҳ. 13 дис.)

Дар рисола асоснок карда шудааст, ки дар сатҳи КҶ ҚТ чунин тағйиротҳои асоснок ворид карда шавад.

а) Дар қ. 2 м. 309 КҶ ҚТ илова намудани аломатҳои бандубастшавандаи зерин: а) якчандқарата; б) аз ҷониби гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешакӣ; в) бо истифодаи мақоми хидматӣ; г) дар ҳолати ретсидиви хавфнок;

б) Дар қ. 3 м. 309 КҶ ҚТ илова намудани аломатҳои бандубастшавандаи зерин: а) аз ҷониби гурӯҳи муташаккил ё иттиҳоди ҷиноятӣ; б) дар ҳолати ретсидиви махсусан хавфнок; дар вазъияти ҷангӣ ё замони ҷанг;

в) Асоснок карда шудааст, ки дар қ. 1 м. 309 ибораи «равона шудааст» ба «бевоҳита равона шудааст» иваз карда шавад;

Навгонихое, ки ба такмили қонунгузорӣ равона гардидаанд, яъне дар заминаи ин диссертант як зумра тавсияҳои илман асосноки худро баҳри таҷдиди қонунгузори ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудааст. Аз ҷумла, дар ин бахш муаллиф пешниҳод ва асоснок намудааст, ки диспозитсияи м. 309 дар таҳрири нав ва таркибҳои наво, ки бо таҳрибкорӣ алоқамандан дар шакли зерин пешниҳод карда шавад:

9.1. Моддаи 309 (Таҳрибқорӣ)

1) Бо мақсади ноустувор сохтани амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти иқтисодиёт ва мудофия, содир намудани таркиш, сўхтор ё дигар кирдорҳое, ки барои несту нобуд ё вайрон кардани объектҳои дорои аҳаммияти ҷумҳуриявӣ ва стратегӣ равона шудааст. ...ҷазо дода мешавад.

2) кирдорҳои дар қ. 1 ҳамин модда пешбинишуда, агар:

а) боиси захролудшавии оммавӣ ё паҳн кардани эпидемия ё эпизоотия ё эпифитотихо.

б) боиси марги одамон, расонидани зарари ҷисмонӣ ё расонидани зарари дигар ба саломатии онҳо гардида бошад. ...ҷазо дода мешавад.

3) кирдорҳои пешбинишудаи қ.қ. 1 ва 2 ҳамин модда, агар:

а) якҷандкарата;

б) аз ҷониби гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешакӣ;

в) бо истифодаи мақоми хидматӣ

г) дар ҳолати ретсидиви хавфнок содир шуда бошад. ...ҷазо дода мешавад.

4) Кирдорҳои дар қ.қ. 1 ва 2 ҳамин модда пешбинигардида, агар:

а) аз ҷониби гурӯҳи муташаккил ё иттиҳоди ҷиноятӣ;

б) дар ҳолати ретсидиви махсусан хавфнок;

в) дар вазъияти ҷангӣ ё замони ҷанг содир шуда бошад. ...ҷазо дода мешавад.

9.2. Моддаи 309.1 (Ташкили таълим ва гирифтани таълими хусусияти тахрибкоронадошта)

1. Ташкили таълим ё гирифтани таълими хусусияти тахрибкоронадошта, инчунин роҳбарӣ ё иштирок дар чунин таълим новобаста аз ҷой ва шакли таълим. ...ҷазо дода мешавад.

2. Ҳамин кирдор, агар:

- бо истифода аз мақоми хизматӣ содир шуда бошад;

- бо маблағгузорӣ намудани чунин кирдор алоқаманд бошад. ...ҷазо дода мешавад.

9.3. Моддаи 309.2 (Ташкили гурӯҳи тахрибкорона ё иштирок дар он)

1. Ташкил ва таъмини фаъолияти гурӯҳи тахрибкорона ва сохторҳои таркибии он. ...ҷазо дода мешавад.

2. Иштирок дар гуруҳи таҳрибкорона. ...чазо дода мешавад, ва монанди инҳо.

Пешниҳоди дигари асоснокнамудаи муаллиф ин ворид кардани илова ба диспозитсияи м. 309 КҶ ҚТ, яъне ворид намудани шакли нави содир кардани ин ҷиноят тавассути “ҳамлаҳои киберӣ” мебошад. Дар доираи ҳамлаи киберӣ, муаллиф чунин мешуморад, ки он бояд ҳамчун таҷовуз ба шабакаҳои компютерӣ тавассути вуруди беиҷозати онҳо, сирояти оммавӣ бо нармафзори зараровар, забти иттилооти махфӣ ва ғайра фаҳмида шавад, ки мақсади заиф кардани амнияти иқтисодӣ ва иқтидори мудофиавии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дошта бошанд.

Ҳамин тавр, диссертант вазифаҳои гузоштаи худро дар самти таҳқиқоти диссертатсионии мазкур тавассути нуктаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳоднамудааш пурра инъикос намуда, ҷиҳати расидан ба ҳадафҳои худ аз сарчашмаҳои гуногуни илмӣ вобаста ба масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ истифода намудааст, ки онҳо дар маҷмӯъ, навгонии таҳқиқоти диссертатсиониро таъмин намудаанд. Дар диссертатсия, инчунин, зарурати такмил додани м. 309 КҶ ҚТ, сохтори нави он пешниҳод гардида, тамоюлҳои танзими меъёрии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ дар қонунҳои ҷиноятии Тоҷикистон дар марҳалаҳои гуногуни рушди таърихӣ таҳлил карда шуда, тадбирҳои зарурӣ барои мукамалгардии сохтори таркибии ҷинояти мазкур андешида шудаанд. Ҳамчунин, навоварии илмӣ диссертатсия дар як қатор хулосаҳо ва пешниҳодҳои илман асосёфтаи муаллиф оид ба бандубасти ин ҷиноят бо дарназардошти воқеияти имрӯзаи ҳуқуқӣ пешниҳод гардидаанд, ки баҳри такмили минбаъдаи қонунгузории ҷиноятии Тоҷикистон равона гардидаанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Омӯзиш ва таҳлили диссертатсия ва автореферати он, ақидаҳо, нуктаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, проблемаҳои қонунгузорӣ ва амалӣ, ки аз тарафи муаллиф пешкаш шудаанд, муайян намудани мавқеи мустақили ҳеш, асосноккунии нуктаҳои илмӣ ва хулосаҳо бо истифода аз доираи кофӣ

маводи илмӣ ва таҷрибаи амалӣ аз он дарак медиҳад, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона навишта шудааст. Эътимоднокии таҳқиқоти диссертатсия, инчунин, аз истифодаи заминаҳои васеи таҷрибавӣ, ки дар шакли маълумотҳои гуногуни оморӣ, ҷамъбасти маводди таҷрибаи судӣ ва таҳлили як силсила парвандаҳои ҷиноятӣ оварда шудаанд, бармеояд. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқоти рисолаи илмӣ ба он хотир эътимодноканд, ки дар асоси таҳлили Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси иҷроӣ қазои ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ғайра ба даст омадаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳамияти амалии тадқиқот дар он ифода меёбад, ки хулосаву пешниҳодоти муаллиф метавонанд дар самти тақмили фаъолияти қонунгузорӣ дар соҳаи мубориза бо ҷинояткорӣ, аз ҷумла бар зидди таҳрибкорӣ, дар амалияи ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти тафтишоти пешакӣ ва суд оид ба ошкор, таҳқиқ ва бандубасти ҷинояти мазкур, муайян намудани рақобати меъёрҳо байни таҳрибкорӣ ва терроризм, зимни омода намудани қарори Пленуми Суди Олии ҚТ, бо мақсади таъмини татбиқи дуруст ва яқсонӣ қонунгузорӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ аз ҷониби судҳо мавриди истифода қарор дода шавад. Масалан, муаллиф қонунгузориҳои ҷиноятии давлатҳои узви ИДМ-ро дар самти ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ таҳлил намуда, дар самти мукамалгардии ҚЧ ҚТчунин пешниҳодҳои ҷолибро намудааст, ки аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоӣ доранд: а) криминализатсия намудани мусоидат ба фаъолияти таҳрибкорона, гирифтани таълимот барои анҷом додани амалиёти таҳрибкорона ва ташкили гурӯҳи (иттиҳоди) таҳрибкорона ё иштирок дар он; таҳрибкорие, ки бо қатли оммавии одамон, зарар ба саломатии онҳо, инчунин захролудшавии оммавӣ, паҳн намудани эпидемия, эпизоотия ва эпифитотия алоқаманд аст; б) муқаррар намудани аломатҳои бандубастшаванда, ба монандӣ: - содир намудани таҳрибкорӣ аз ҷониби гурӯҳи муташаккил; 2) таҳрибкорие, ки сабаби бавучуд

омадани зарари калони молумулкӣ ё дигар оқибатҳои вазнин мегардад; 3) таҳрибкорие, ки боиси марги инсон гаштааст.

Рисолаи илмиро метавон дар чараёни таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҳангоми тадриси фанҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология, курсҳои махсуси «Ҷиноятҳо ба муқобили ҳокимияти давлатӣ» ва «Асосҳои илмии бандубасти ҷиноятҳо» истифода бурд. Хулосаҳои илмии дар рафти таҳқиқоти диссертатсионӣ бадастомада нишон медиҳанд, ки онҳо воқеан камбудии дар ин самт дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ мавҷудбударо комил менамоянд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Факту хулосаҳо, тавсияҳо ва пешниҳодҳои, ки дар таҳқиқоти мазкур баён карда шудаанд, дар 9 мақолаи илмӣ инъикос шудаанд. Аз инҳо 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, нашр шудаанд. Муқаррароти асосӣ ва хулосаҳои диссертатсия дар мақолаҳои муаллиф дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ ва дигар маҷаллаву маҷмуаҳо ба таъъ расидаанд. Нуқтаҳои асосии таҳқиқот дар конференсияҳои илмӣ-назариявӣ ва илмӣ-амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ дар гузоришҳо пешниҳод шудаанд.

Эродҳо. Дар баробари ин, дар диссертатсия баъзе масъалаҳои баҳснок ба назар мерасанд, ки онҳоро қайд намудан лозим аст ва ба Абдуллоева Мадина Камоловна дар шакли тавсияҳо барои таҳқиқотҳои ояндаи ӯ пешниҳод менамоем.

1. Дар саҳифаи 155 диссертатсия муаллиф чунин менависад: “Ҳамин тавр, ҳама гуна фаъолияте, ки ба кӯшиши паст кардани қобилияти мудофиавии Тоҷикистон марбут аст (ташкил ва содир намудани амалҳои таҳрибкорӣ дар шакли амалҳои, ки ба вайрон кардани объектҳои дорои аҳаммияти мудофиавӣ нигаронида шудаанд) бояд ҳамчун таҳрибкорӣ эътироф шавад”. Ҳолати мазкур баҳснок мебошад, зеро дигар ҷиноятҳо низ метавонанд ба иқтидори мудофиавии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъовуз оваранд. Аз муаллиф хоҳиш карда мешавад, ки ақидаи худро шарҳи иловагӣ диҳад.

2. Муаллиф пешниҳод намудааст, ки дар КҶ ҚТ моддаи 309.3 (Ташкили гуруҳи таҳрибкорона ё иштирок дар он) илова карда шавад. Диспозитсияи инмодда чунинпешниҳод гардидааст “Ташкил ва таъмини ҷаъолияти гуруҳи таҳрибкорона ва сохторҳои таркибии он”. Сабаби пешниҳоди муаллиф дар криминализатсия кардани чунин кирдор дар чи ифода мегардад? Оё дар таҷрибаи мо чунин ҳаракатҳо ба мушоҳида мерасанд? Шарҳи муаллиф вобаста ба масъалаи мазкур талаб карда мешавад.

3. Муаллиф пешниҳод намудааст, ки ҳайвонот ва рустаниҳо ҳамчун предмети таҳрибкорӣ эътироф карда шаванд. Ба ақидаи мо зиёд кардани предмети ҷиноят ва нишон додани ҳар яки он дар диспозитсияи ҷиноят ба зиёдати меъёр оварда мерасонад. Ҳамчунин миқдори ҳайвоноту рустаниҳо дар олам хеле зиёданд, пас мо кадом намуди онҳоро ҳамчун предмети таҳрибкорӣ эътироф намоем. Саволҳои мазкур шарҳи иловагӣ ва асосноккуниро талаб мекунанд. Фикри муаллиф вобаста ба ин масъала талаб карда мешавад.

Албатта, камбудии зикршуда сифати таҳқиқоти диссертатсионии тақризшавандаро паст намекунад ва баҳои мусбати диссертатсияро тағйир намедиханд.

Мувофиқати автореферат ба мухтавоии диссертатсия. Автореферат ба мухтавоии диссертатсия мувофиқат дорад. Дар автореферат натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ, аз он ҷумла мазмун мухтасар ва кофӣ бобҳо ва зербобҳои диссертатсия дарҷ ёфтаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Барасмиятдарории диссертатсияи Қурбонова Афзуна Азимбоевна “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба талаботи банди 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Қисмати хотимавии тақриз. Диссертатсия ва автореферат Қурбонова Афзуна Азимбоевна “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон” ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади

илмҳои ҳуқуқшиносӣ пешниҳод шудааст, ба талаботи муқаррарнамудаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, бахусус, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, қомилан мутобиқат менамояд. Зеро, таҳлили диссертатсия, ақидаҳо, нуқтаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, проблемаҳои қонунгузорӣ, ки аз тарафи муаллиф пешкаш шудаанд, инчунин таҳлили танқидии ақидаҳои дар илм ҷойдошта, муайян намудани мавқеи мустақили ҳеш, асосноккунии нуқтаҳои илмӣ ва хулосаҳо бо истифода аз доираи кофӣи маводҳои илмӣ ва таҷрибаи амалӣ аз он дарак медиҳад, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона навишта шудааст.

Дар охир бояд гуфт, ки Қурбонова Афзуна Азимбоевна, сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ мебошад. Тақризи мазкур бо дарназардошти талаботҳои бандҳои 71 ва 72 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, омода гардидааст.

Номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,

дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ

Донишгоҳи (Славянии) Россия-Тоҷикистон

Абдуллаев Н.С.

Имзои Абдуллаев Н.С.-ро тасдиқ менамоям.

Сардори шӯъбаи кадрҳои Донишгоҳи (Славянии)

Россия-Тоҷикистон

Рахимов А.А.

7 феввали соли 2024.

Суроға: Донишгоҳи (Славянии) Россия-Тоҷикистон. 734000, ш. Душанбе, к. М.Турсунзада 30. Тел.: (992) 37 221-35-50. E-mail: p.rektora@mail.ru